

KROONIKA

NORBERT ANGERMANN 80

Möödunud aasta 2. novembril oli juubel Norbert Angermannil – ajaloolasel, uurijal ja õpetajal, kelle panus ainuüksi Eesti ajaloo uurimisse on nii ulatuslik, et pelgalt oluliste tööde vähegi üksikasjalikum esitlemine vajaks pikki lehekülgi. Kuid see on alles algus: Angermanni uurijahuvid on olnud palju laiemad ja tema teine suur töö uurimise ja tulemuste avaldamise kõrval on olnud roll õpetaja ja kolleegina. Tema mitmed õpilased töötavad Eesti ülikoolides ja arhiivides, ta on aidanud, juhendanud, õpetanud ja toetanud väga paljusid Eesti (nagu ka Läti, Vene ja teiste maade) ajaloolasi.

Norbert Angermann esindab Saksa Baltikumi-uurijate seda põlvkonda, kellel polnud perekondlikku sidet Eesti või Lätiga, vaid kes jõudsid valdkonna juurde õppides baltisaksa päritolu professorite juures. Ta sündis 1936. aastal Lausitzis Neiße jõe ääres asuvas Forsti linnas. Angermann õppis muuhulgas Schulpfortas (Naumburgi lähedal) ja Cottbusis, alustas ajaloostuudiumi Berliinis Humboldti ülikoolis antiikajaloo alal, suundus sealt aga 1956. aastal Hamburgi ülikooli, kus temast sai Paul Johanseni (1901–65) õpilane ja assistent. Nii võib teda paljus pidada Johanseni töö ja uurimishuvide jätkajaks ja edasiarendajaks. Norbert Angermanni doktoritöö Ivan Julma Liivimaa-poliitikast (1969, raamatuna 1972) on tänaseks klassikaline *Standard-* ja *Nachschlagewerk* Vene võimuperioodi kohta Liivimaal 16. sajandi teisel poolel.

Töö Hamburgi ülikoolis alates 1977. aastast Ida-Euroopa ajaloo professorina andis Angermannile võimaluse jagada oma teadmisi ja oskusi arvukatele õpilastele. Ta oli üks väheseid Saksamaa ajaloo-professoreid, kel oli õigus õpetada ajalugu keskajast kuni kaasajani välja. Juba ajal, kui see oli veel pigem erandlik ja nõudis igasuguste takistuste ületamist, arendas Angermann sihiteadlikult koostööd Ida-Euroopa maade ajaloolastega. Alates 1980. aastate lõpust selleks avanenud ulatuslikke võimalusi kasutas ta täiel määral ära. Ka Angermanni emeriteerumine 2002. aastal ei tähendanud vähimalgi määral tagasitõmbumist. Uurimine ja kirjutamine, reisid arhiividesse ja raamatukogudesse jätkuvad. Professori viimase

Foto: Ervin Sestverk / Tallinna Linnaarhiiv

aja teadushuvidest saab näiteks esile tuua Liivimaa Vene-kaubanduse 16. sajandi teisel poolel ja 17. sajandil ning baltisakslaste sotsiaalajaloo keskendumisega ühiskonna alam- ja keskkihtidele. Plaanis on monograafia ja üha uued artiklid. Ajaloo kõrval on Angermanni suur huviala kaasaja saksa kirjandus – temast oleks asjaolude teisiti kujunedes võinud kindlasti saada ka kirjandusteadlane.

Norbert Angermanni uurimuste keskmes on olnud keskaegne ja varauusaegne Liivimaa, Venemaa, Hansa Liit. Selles vallas on ta tundnud alati huvi pigem koostöö ja kultuurisuhete kui sõdade ja konfliktide vastu. Teadustööde ja ülevaadete kõrval on sündinud arvukad populariseerivad kirjutised ja kõrgetasemelised kaastööd näituste kataloogidele. Lisaks on ta läbi aastakümnete koostanud ja toimetanud ajakirja *Hansische Geschichtsblätter* retsensioonide ja tutvustuste rubriigi Ida-Euroopa ning Baltikumi osa, informeerides saksakeelset teadlaskonda vastavast uudiskirjandusest. See on olnud üks oluline tee ka Eesti teadlaste asjakohaste tööde tutvustamisel laiemale lugejaskonnale. Ta osales fundamentaalse “Keskaja leksikoni” (1977–99) väljaandmises, oli kauaaegne Balti Ajaloo Komisjoni eestseisuse liige, on aktiivne artiklikogumike ideede esitaja, koostaja ja toimetaja, raamatusarja *Hamburger Beiträge zur Geschichte des östlichen Europa* väljaandja jne – tema endiste ja praeguste tööde ja tegemiste loeteluga võiks veel pikalt jätkata. See on midagi, mis on jääva väärtusega ja

millest Eesti, Liivimaa ning Läänemere maade ajaloo tundmaõppimisel ja laiemal tutvustamisel ei saa mitte kunagi ega mitte kuidagi mööda vaadata.

Kuid on midagi veel olulisemat. See on Norberti isik ja tema isiklik eeskuju: avatud ja kriitiline, väitlusaldis ja kindlameelne. Temaga kokku puutunud inimesed teavad ta avalat huvi maailma ja inimeste vastu, väga paljud on kogunud tema toetust, eriti noorematele kolleegidele, ja siirast osavõtlikkust. Huvitav vestlus, rõõmsameelne seltskond, kaetud laud – need on asjad, mis kindlasti kuuluvad Norberti juurde. Tema sageli ka murelik pilk jooksvatele maailma asjadele kaitseb inimkonna kultuurisaavutusi ja -pärandit, seistes alati vastu nivelleerimisele ja eitamisele.

Norbert Angermann on oma isiku ja töö ümber toonud kokku uuri- ja üliõpilasi paljudest maadest ja erinevate huvialadega. Ta on olnud ja on ühenduslüliks nende omavahelises viljakas koostöös, olles tõepoolest keskel. See on kadestamisväärne ja asendamatu roll, mis peab jätkuma veel kaua!

ANTI SELART
OLAF MERTELSMANN

